

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 13-01-2022 r.

Marcin Wiącek

VII.511.41.2020.PKR

**Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości**

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Skarżący, wskazując na problem niemożności uzyskania uzasadnienia orzeczenia w przypadku wystąpienia niemożliwej do usunięcia przeszkody. Jednocześnie Skarżący podniósł, że kwestia ta została uregulowana w akcie podustawowym, tj. w rozporządzeniu ministra.

W myśl § 119 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2046 ze zm.; dalej jako: Regulamin) *w razie gdy sporządzenie pisemnego uzasadnienia orzeczenia przez przewodniczącego posiedzenia lub rozprawy lub sędziego sprawozdawcę nie jest możliwe lub napotyka przeszkody, których czasu trwania nie można przewidzieć, na zarządzenie przewodniczącego wydziału uzasadnienie sporządza inny sędzia lub ławnik, który brał udział w wydaniu orzeczenia. Jeżeli sporządzenie pisemnego uzasadnienia jest niemożliwe, przewodniczący wydziału czyni o tym wzmiankę w aktach sprawy.*

Brak pisemnego uzasadnienia orzeczenia, zwłaszcza na gruncie postępowania karnego, rodzi niekorzystne skutki dla osoby chcącej wnieść środek odwoławczy. Sytuacja taka wpływa na gwarancje konstytucyjne osoby chcącej skorzystać ze środka zaskarżenia, tj. na jej prawo do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) oraz prawo do obrony (art. 42 Konstytucji RP). W praktyce mogą więc wystąpić sytuacje, w których sporządzenie

uzasadnienia wyroku w terminie wynikającym z komentowanego przepisu Regulaminu jest niemożliwe (np. śmierć sędziego) lub czas sporządzenia uzasadnienia może ulec znacznemu wydłużeniu (np. korzystanie przez sędziego sprawozdawcę z długotrwałego zwolnienia lekarskiego).

Na mocy art. 41 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 2072 ze zm.; dalej jako: u.s.p.) Minister Sprawiedliwości został upoważniony, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, do uregulowania w drodze rozporządzenia regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych. Upoważnienie zawarte w art. 41 § 1 u.s.p. nie obejmuje jednak materii związanej z czynnościami jurysdykcyjnymi sądu, do jakich trzeba zaliczyć kwestię związaną ze sporządzeniem uzasadnienia orzeczenia.

Rzecznik Praw Obywatelskich pragnie zwrócić uwagę na rozważania Trybunału Konstytucyjnego w sprawie o sygn. akt P 28/08, w której badano czy przepis § 182 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 249, z 2009 r. Nr 224, poz. 1806 oraz z 2010 r. Nr 40, poz. 232), w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2009 r., jest zgodny m. in. z art. 41 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.) w zw. z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Trybunał Konstytucyjny w powyższym wyroku wskazał, że działalność administracyjna sądów definiowana jest przez komentatorów jako wszelka działalność zarządzająca i organizatorska sądów, inna niż związana z czynnościami jurysdykcyjnymi sędziów oraz dotycząca ochrony prawnej wykonywanej przez referendarzy sądowych (por. komentarz do art. 8 u.s.p. [w:] red. J. Gudowski, *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 51). Do zakresu pojęcia działalności administracyjnej u.s.p. zalicza także "tok i sprawność postępowania w poszczególnych sprawach" (por. art. 38 u.s.p.).

Dalej TK zauważył, że ówczesny § 182 Regulaminu odstępuje od tej reguły w odniesieniu do wskazanych w tym przepisie tytułów egzekucyjnych [określonych w art. 776 k.p.c.] i dopuszcza sytuację, w której nadanie klauzuli wykonalności nie jest poprzedzone wydaniem postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności (jeżeli nie zachodzi wyjątek od reguły ustalonej na poziomie rozporządzenia w postaci sytuacji, w której

klauzula ma być nadana na rzecz osoby lub przeciwko osobom, które nie są wymienione w tytule egzekucyjnym jako uprawnione lub zobowiązane). (...). Mając na uwadze powyższe tezy dotyczące treści zakwestionowanego przepisu Regulaminu Trybunał zgodził się w tym zakresie ze stanowiskiem wyrażonym przez Prokuratora Generalnego, że przepis § 182 Regulaminu w brzmieniu zakwestionowanym w pytaniu prawnym wykracza poza zakres przedmiotowy upoważnienia ustawowego wyrażonego w art. 41 § 1 u.s.p.

Konkludując Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że nie sposób bowiem – nawet przy niedopuszczalnej w odniesieniu do upoważnień ustawowych wykładni rozszerzającej czy też celowościowej – uznać, że regulacja zawarta w zakwestionowanym przepisie jest jedną z materii, o której mowa w art. 41 § 1 u.s.p. Zakwestionowany przepis Regulaminu nie określa bowiem ani wewnętrznej organizacji i porządku funkcjonowania sądów, ani porządku czynności w sądach, ani porządku urzędowania organów sądów i wykonywania zadań sędziów pełniących funkcje kierownicze, ani toku czynności administracyjnych w sprawach należących do właściwości sądów, ani dopuszczalnych systemów i rozkładu czasu urzędowania oraz szczegółowych warunków udostępniania pomieszczeń dla uczestników postępowania, świadków i innych osób przebywających w sądach. Przepis § 182 Regulaminu, zmieniając zasady nadawania klauzuli wykonalności wskazane w k.p.c., reguluje czynności jurysdykcyjne sądów związane z wymierzaniem sprawiedliwości, a nie działalność administracyjną sądów, o której mowa w art. 41 § 1 u.s.p. Co prawda, w piśmiennictwie zalicza się do czynności administracyjnych sensu stricto również pewne czynności bezpośrednio związane z orzekaniem, jak np. wydawanie odpisów, zaświadczeń itp., jednakże nadanie klauzuli wykonalności zastępujące wydanie postanowienia o jej nadaniu - czyli innymi słowy zrównanie co do wagi i skutków efektu dwóch stadiów postępowania klauzulowego - nie może być uznane za czynność administracyjną w tym znaczeniu, gdyż wywiera bezpośredni skutek na sytuację prawną podmiotów, których praw i obowiązków klauzula wykonalności dotyczy. Jest zatem czynnością sądową. Regulacja zawarta w zakwestionowanym przepisie nie tylko zmienia kodeksowe reguły nadawania klauzuli wykonalności, lecz także powoduje brak możliwości zaskarżenia klauzuli nadanej w trybie § 182 Regulaminu. Ustawodawca nie upoważnił Ministra Sprawiedliwości w art. 41 § 1 u.s.p. do dokonania takiej ingerencji w treść przepisów kodeksowych.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich obecny przepis § 119 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych jest niezgodny z art. 41 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP. Podkreślić bowiem trzeba, że materia sporządzenia (bądź niesporządzenia) uzasadnienia orzeczenia nie mieści się w zakresie działalności administracyjnej sądów, lecz związana jest ściśle z wykonywaniem czynności jurysdykcyjnych przez sędziów i ławników, o czym świadczy uregulowanie jej w procedurze cywilnej i karnej – art. 324 § 1, art. 326 § 3, art. 327(1), art. 328 § 1, art. 329 § 1, art. 330 k. p. c., art. 418 § 3, art. 423 i art. 424 k.p.k. .

W związku z powyższym, działając z na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o podjęcie odpowiedniej inicjatywy legislacyjnej. Proszę o poinformowanie mnie o zajętych w tej sprawie stanowisku.

Łączę wyrazy szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Krajowa Rada Sądownictwa

ePUAP